

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1954. GADA

22. AUGUSTĀ

Nr. 34 (501)

Jaunu radošu ierosmi teātra mākslā!

Sākusies jaunā teātru sezona. Istenība nav bijis nekāda pārtraukuma vai klusuma brīža teātra mākslas dzīvē. Turpat visi kolektīvi šovasar devās viesizrāžu braucienos uz laukiem vai ārpus republikas robežām. Paveikts ļoti nozīmīgs darbs lauku jaunu apkalpošanā. Valsts Akademiskā Dramas teātra kolektīvs, sadalījies divās grupās, sniedza izrādes 24 vietās, tās apmeklējusi ap 10 tūkstoš skatītāju. Līdzīgs apmeklētāju skaits arī Dailes teātrim, Krievu Dramas teātrim. Īpaši atzīmējama Jaunatnes teātra aktivitāte, kas sniedza savu labāko iestudējumu izrādes 130 vietās republikā un sekmīgi veica krievu trupās viesizrādes Vīlnā, Kauņā, Sovetskā, Kaļiņingradā, Baltijskā, Čerņohovskā. Lietuvā sevišķi leģendāri guva R. Blaumapa lugas «Launais gars» iestudējums, teātra kolektīvs to ierunājās arī Vilņas radiopārraidē. Daugavpils Krievu Dramas teātris pašreiz atrodas viesizrādes Grodņā.

Pienāk vēstis par Muzikālās komedijas teātra viesizrādēm Ļeņingradā. Vispirms atzīmējama lielā viesmīlība, ar kādu mūsu teātra kolektīvu sagaidīja Ļeņingradā. Apgabala un pilsētas partijas organizācijas, Darbaļaužu deputātu padomes līdžu komitejas nodrošināja teātri vislabākās darba apstākļos. Atsaucīgi uzņem teātra izrādes skatītāji — bet Ļeņingradieši prasības ir ļoti augstas, slavenajā pilsētā darbojas padomju zemes izcilākie muzikālie teātri — tāpēc jo sevišķi svarīgi dzirdēt viņu vērtējumus un kritiku par mūsu muzikālās komedijas radošo sniegumu. Šim viesizrādēm būs liels pozitīvs iespāds visa kolektīva tālākajā darbā.

Savukārt Rīga šovasar redzēs J. Majakovska vārdā nosauktā Maskavas Dramas teātra izrādes, iepazīstinās ar šī leņģerājama kolektīva labākajiem darbiem, slavenajiem māksliniekiem. Daudz radošas ierosmes no šim izrādēm guva mūsu teātru darbinieki. Pašreiz Rīgā ar labiem panākumiem viesojas Ļeņingradas Padomes vārdā nosauktais teātris, gūdam nedalītu skatītāju atsaucību. Radošā darba atskaites Rīgā sniedza Ļepājas, Daugavpils un Leona Paegles vārdā nosauktais teātris. Sākamī jauno sezonu, teātri paziņojusi savus tuvākos radošos nodomus un leeres. Dramatisko teātru repertuāra plānos redzam vairākus ļoti nozīmīgus iestudējumus, vispirms divas Andreja Upiša lugas — «Balss un atbalsis» Akademiskajā Dramas teātri un «Ziedošais tukšnesis» Dailes teātri. Mūsu teātru aktīvā plevēršanās Andreja Upiša dramaturģijā devusi pašus labākos panākumus aizvadītajās sezonās un solās būt īsti nozīmīga arī turpmāk.

Dailes teātris paredzējis repertuārā J. Raiņa lugu «Spēlēju, dancoju», Akademiskais Dramas teātris — «Jāzeps un viņa brāļi», Rūdolfa Blaumapa lugu «Pazudušais dēls» iestudēs Daugavpils Krievu Dramas teātris, «Trīnes grēkus» — Ļepājas Dramas teātris.

No krievu klasikas darbiem A. Čehova lugu «Trīs māšas» iestudēs Valsts Krievu Dramas teātris, M. Gorkļa «Sikpiloni» — Daugavpils teātris.

Padomju autoru darbu vidū redzam A. Arbuzova lugu «Klejojošu gadu» Akademiskajā un Ļepājas Dramas teātri, N. Pogodina agrāko gadu lugu «Pēc balles» Dailes teātri, K. Simonova «Stāstu par kādu mīlestību» Ļepājas teātri un K. Simonova «Labo slavu» Leona Paegles vārdā nosauktajā teātri. S. Michalkova lugu «Smieklis un asaras» iestudēs Jaunatnes teātris.

No Vakareļropas klasikas darbiem pats nozīmīgākais būs V. Šekspīra trāģedijas «Karalis Līrs» iestudējums Valsts Krievu Dramas teātri. Muzikālās komedijas teātris paredzējis Fr. Šuberta «Trejmitējs» jaunā redakcijā, A. Ļepina muzikālo komediju «Kādreiz pavasari». Leļļu teātra repertuārā interesi rada iestudējums «Divi nulle mūsu labā».

Īpašu svaigumu jaunā sezona iegūst sakarā ar nākamgad paredzēto latviešu literatūras un mākslas dekadi Maskavā. Republikas vadošo teātru kolektīviem, kas piedalīsies dekādē, jau tagad jāplāno un jāorganizē radošais darbs, lai godam pārstāvētu latviešu teātra mākslu mūsu Dzimtenes galvaspilsētā.

Operas un baleta teātris, ciešā sadarbībā ar komponistu M. Zariņu, gatavojas operas «Uz jauno krastu» iestudējumam pēc Viļa Lāča romāna motīviem. Komponists A. Skulte, kopā ar libretistu P. Abolimovu, izstrādājis jaunu variantu baletam «Brīvības sakta», kas arī paredzēts dekādes repertuārā. Relē ar to teātris iestudē Gluznova baletu «Raimonda», kura pirmizrādi redzēsīm šogad.

Pārskatot dramatisko teātru repertuāru, izvēloties dekādei domātos darbus, redzam vairākus izcilus iestudējumus, kuri godam var pārstāvēt latviešu dramaturģiju un teātra mākslu. Dailes teātris prot skatītviski spītīgi, idejiski nozīmīgi sniegt Raiņa lugu iestudējumus — lai atceramies padomju zemes augsto atzinību «Uguns un nakts» izrādē, tāpat arī sekmīgās teātra viesizrādes Maskavā, Pāreļi, ka arī dekādē ar Raiņa lugu iestudējumu piedalīsies Dailes teātris — par nozīmīgu dekādes izrādi var kļūt «Pūt, vējņi!» jauns iestudējums ar komponistu J. Ivanova muziku, ar plašiem dziesmu un deju leļļumiem. Pēc septiņu gadu starplaika teātris ar šo iestudējumu var Maskavai apliecināt savu kolektīva tālāku izaugsmi. Par labu dekādes izrādi var kļūt arī J. Granta un V. Sauleskalna darbs «Jūras vējos» ar raksturīgu zvejnieku dzīves kolorītu un daudzveidīgiem, spilgti zīmētiem tēliem.

Akademiskais Dramas teātris sava talantīgā kolektīva radošās spējas īpaši spēcīgi apliecinājis Andreja Upiša lugu «Zaļā zeme» iestudējumā. Nav šaubu, ka šī izrāde kļūs par vienu no galvenajiem dekādes sasniegumiem. Maskavas skatītājos lielu interesi var radīt Pāvila Roziņa romāna «Ceplis» iestudējums, ar meistarišķi veidoto centrālo lomu, ar buržuāziskās Latvijas nesauzīgo atmatojumu.

No latviešu klasikas darbiem dekādē jābūt pārstāvētai arī R. Blaumapa dramaturģijai. Te saprātīgi jāizvēlas iestudējamā luga, kā arī kolektīvs, kas vislabāk to spētu sagatavot dekādē. Dekādē nebūs tikai atsevišķu teātru skatu, tā būs visas mūsu teātra mākslas vērtētāja kopuma, tāpēc atsevišķu kolektīvu interese un spējas pareizi jāiekļauj dekādes kopīgajā uzdevumā.

Izrādījās, ka mūsu teātriem sagādā nopietnas grūtības krievu klasikas darbu izraudzīšana dekādes izrādēm. Mēs atmināsim divus izcilus iestudējumus pirmajos pēckara gados — M. Gorkļa «Jegors Bulčovs un citi» Dailes teātri, A. Ostrovska «Vilki un avis» Akademiskajā Dramas teātri. Pēc tam bijuši arī vairāki citi Gorkļa un Ostrovska, L. Tolstoja, Čehova, Gogoļa darbu iestudējumi, daži īsti veiksmīgi («Anna Karenīna», «Bez pūra», «Trīs māšas», «Mīrušās dvēseles»), taču vairums no tiem nepacēlās teātra kolektīva iespēju augstākajā līmenī. Tas liecina, ka mums sīslābust vēriba šajā ļoti nozīmīgajā teātra repertuāra novadā.

Labākais pašreiz ir A. Čehova luga «Trīs māšas» iestudējums Dailes teātri. Turpinot darbu ar šo izrādi, tā var kļūt par pietiekami spītīgu notikumu dekādē.

Akademiskajā Dramas teātri pašreiz nav īsti pilnvērtīgu krievu klasikas izrāžu. Lielu interesi tāpēc rada teātra nodoms iestudēt M. Gorkļa nemiirstīgo lugu «Dibēna». Tas prasīs visa kolektīva radošo spēju pašu augstāko kāpinājumu, taču teātra kolektīvs šādam uzdevumam pilnam izaudzis, un mēs varam sagaidīt ļoti nozīmīgu krievu klasikas iestudējumu.

Abu teātru repertuārā nav izcilu, monumentālu padomju klasikas darbu iestudējumu. Arī šim repertuāra novadam vēltijama daudz lielāka un sistematiska vēriba. Izvēle te pati bagātākā, taču pēc V. Višņevska «Neatmiņstamais 1919.» Dailes teātri mēs ilgi nesam redzējuši mūsu teātros pilnvērtīgus padomju klasikas iestudējumus. Gatavojoties dekādē, jāgūst jauni panākumi arī šajā novadā.

Nav jaunu oriģinālu. Tas ir pats nopietnākais trūkums tuvākajā repertuāra plānā. Jaunatnes teātris paredzējis decembrī iestudēt V. Vigrantes un V. Sauleskalna lugu «Tas bija Valmierā», ar Jūliju Vanagu sadarbojās Dailes teātris. Vēl ir dažu dramaturģu solījumi «padomāt» par jaunu lugu, ir dažas jaunu autoru lugas, par kurām teātri nav interesešus — tas arī viss. Taču nedrīkst pieļaut, lai atkal iestādīs kartējais klusuma brīdis latviešu dramaturģijā. Īpaši to nedrīkst pieļaut tagad, kad visa mūsu mākslas dzīve gatavojas dekādē Maskavā. Acīm redzot te vajag veikt arī organizatoriskus pasākumus, dot konkrētus uzdevumus dramaturģiem, nodrošināt viņiem visus vajadzīgos apstākļus jaunu lugu uzrakstīšanai.

Lai atceramies gatavošanos mākslas dekādē 1940.—1941. gadā, kad latviešu literatūra un māksla tikko bija sākusī jauno gaitu, kad mums vēl nebija nevienas latviešu padomju lugu, operas, baleta. Gluži maza bija arī pieredze, taču samērā īsā laikā rakstnieki un komponisti prata ieslēgties īstā radošā darbā, dot visumā labus pirmos panākumus. Vajag to atcerēties un atkārtot ar vēl lielākam sekmēm. Kultūras ministrijai un Rakstnieku savienībai vajag šo uzdevumu risināt nekavējoties, lai nezaudētu dārgo laiku, kura šobrīd vēl ir pietiekoši, bet drīz var izrādīties par maz. Tagad, kur pagājuši 15 gadi, rakstniekiem te vajag uzskatīt par savas gatavības apliecinājumu, par visas republikas goda lietu — dot dekādes iestudējumam vismaz divas, trīs jaunas oriģinālas lugas par mūsu šodienu. Tāpat var vēl iecerēt, uzrakstīt un iestudēt jaunu padomju baletu, var un vajag uzrakstīt jaunas dziesmas, kantātes un simfonijas dekādes koncertiem.

Uz dekādi dosies mūsu vadošie teātri, kuru kolektīviem tāpēc jāstrādā ar īpašu atbildības sajūtu, sprāgumu, disciplīnu. Taču tas nebūt nenozīmē, ka vēriba vēltijama tikai šo kolektīvu darbam, — gluži otrādi, jāpanāk, lai visi mūsu teātri, visas mākslas iestādes un organizācijas jaunajā sezonā strādātu ar lielu radošu kāpinājumu. Katram jauniešiem jābūt Daugavpilī, Ļepājā, Valmierā, Jaunatnes teātri, Muzikālajā komedijā, Leļļu teātri jābūt par pašu labāko sasniegumu visā līdzšinējā kolektīva darbā.

Turklāt jaunā sezona ievada arī mākslas dzīves gatavošanos Padomju Latvijā 15. gadadienai nākamā gada jūlijā. Šī diena kļūs par mūsu tautas sasniegumu skati visās darba nozarēs, rūpniecībā, lauksaimniecībā, literatūrā, mākslā. Ar jauniem romāniem, poēmām, lugām šajā skatē jāpiedalās rakstniekiem, ar šo jauno lugu izcilie iestudējumiem — mūsu teātriem. Visai mākslas darbinieku saimei aktīvi jāieslēdzas kopīgi veicamajā sprāgajā, radošajā darbā, dodot mūsu varonīgajai tautai jaunus nozīmīgus darbus, atbilstoši lielo uzticību, rūpes un gādību, kādu diendienā mums velta dārgā Komunistiskā partija.

Bet liel uzdevumi un uzticība padomju ļaudis vienmēr izrāda arī īstu atbildības sajūtu, darba gribu, apņēmību. Šo cildeno īpašību netrūkst Padomju Latvijā mākslas darbinieku saimei, un tāpēc varam droši apgalvot, ka jaunā sezona ievada liela paceluma un jaunu panākumu gaitu mūsu mākslas dzīves nemiņīgajā attīstībā.

PADOMJU DZIMTENĒ

Padomju grafikas darbu izstāde

Vilņas Mākslas muzejā atvērta padomju grafikas darbu izstāde. Cetrās zālēs izstādīti vairāk nekā 500 KPFSR, Ukrainas un citu brālīgu republiku mākslinieku darbi.

Lietuviešu grafiku vecākā paaudze pārstāvēta ar J. Kuzmīnska un V. Jūkūna darbiem. Ievērojamu vietu izstādē ieņem lietuviešu jauno mākslinieku V. Galdika, I. Paškauskaites u. c. darbi.

Izstādē jau apmeklējuši daudzi Viļņas darbaļaudis.

Klubi uz riteņiem

Uz Baltkrievijas dzelzceļiem darbojas 6 aģitācijas vagoni — klubi. Katrā vagonā kluba ir bibliotēka, kinolekārta, galds spēles, muzikas instrumenti. Aģitbrigādes izplata periodisko presi, lasa lekcijas un referātus, rīko pasākumus koncertus.

Skolu celtniecība Ziemeļos

Krasnojarskas novada pilsētās un ciemos tiek celtas vairāk nekā 70 septiņgadīgo un vidusskolu ēkas.

Krasnojarskā pabeidz 58. vidusskolas būvi. 1. septembrī tajā sāksies mācības.

Lielā uzmanībā vēltita skolu celtniecībai Tālajos Ziemeļos. Šeit tiek celtas deviņas jaunas skolas un divas komitēnes. Skolas ceļ Taimiras nacionālā apgabala centrā Dudinkā, Norilskas pilsētā, Gaichinas un Jesejas ciemos un citās apdzīvotās vietās.

Ļana

Kišinevā šīs dienas Maskavas Gorkļa vārdā nosauktā kinostudijā sākusī pilnmetražas krāsainas mākslas filmas «Ļana» uzņemšanu.

Scenariju uzrakstījis B. Bornets, V. Jēzovs un L. Kornjāns. Muziku filmā raksta moldaviešu komponists S. Arapovs. Filmā piedalīsies Maskavas un Moldāvijas aktieri.

Architektūras pieminekļu restaurācija

Ļeņingradā lielu vērtību veitī klasisko architektūras ansambļu un lielo krievu architektūras pieminekļu saglabāšanai.

Ļeņingradas pieminekļu aizsardzības Inspekcijas vadītāja v. l. arhitekts S. Korobkovs pastāstīja:

— Architektūras pieminekļu restaurācijai Ļeņingradā valsts šogad atvēlējusi 110 miljonus rubļu. Darbi let pilnā sparā. Jau noņemtas sastatnes no Inženieru pils, uz tās fasādēm pašreiz tiek atjaunotas skulptūras, celtnes iekšienē restaurē Aktu, Troņa un Ģerboņa zāles, kuras kara laikā sagrāva fašistu bumba. Beidzas darbi arī Mar-mora pili. Tās lieliskā fasade tagad atguvusi to krāsu topkārtu, kāda tai bija tūlīt pēc uzcelšanas. Nevā atspoguļojas no jauna remontētā Kalnu institūta kolonade, kas celta pēc A. Voronichina projekta.

Kirova salās notiek Jelaginas pils atjaunošana, kura cietusi no degbumbas. Sogad Tallinā tiks atklāts jauns kinoteātris «Ļeņingrada». Tas būs lielākais un skaistākais Igaunijā. Kinoteātris tiek celts pilsētas centrā. Fasadi, kura vērsta uz galveno ielu, greznos.

Jauns kinoteātris

augstas kolonas. Celtni rotās marmora veidojumi. Krāšņs būs plašais un mājīgs foajē, lielās koncertzāles un divu skatītāju zāļu iekārtojums. Abas zāles vienlaicīgi varēs uzņemt 800 cilvēku.

Grāmatas bērniem

Izdevniecība «Detgiz» u. c. laidošas klajā veselu rindu bērnu grāmatu krievu valodā.

Mazajiem pirmsskolas vecuma bērniem izdota V. Aleksejeva dzejoļu grāmata «Mūsu pilsēta», Z. Aleksandrovas poema «Piejūras stāpīca» (S. Kuprijanova zīmējumi), gruziņu rakstnieces M. Baratašvili dzejoļu krājums «Nanul».

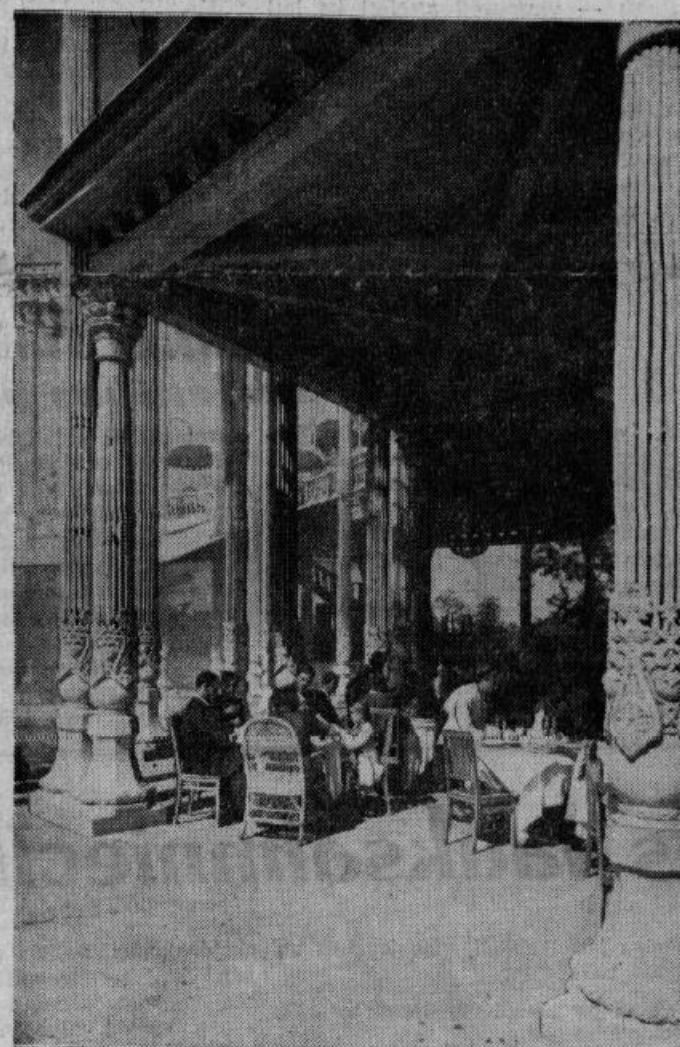
Vidējā skolas vecuma bērniem izdo-

ta A. Vasiljeva grāmata «Biedrs Arsenijs» — stāsti par M. V. Frunzi, I. Vasilenko stāstu krājums «Vienā solī», K. Visokovska stāsti dzejā «Maniem draugiem», lietuviešu rakstnieka M. Slucka stāstu krājums «Ādmiņš sardzē» u. c.

Bez tam izdots F. Kuperu romans «Pēdējais mohikānis», J. Spangenbergas «Naturalista piezīmes», I. Čekapi-nova «Spēcīgie, drošie, veiklie» (rotā-lu krājums) u. c.

Vissavenības lauksaimniecības izstāde, Attēlā pa kreisi — Sibīrijas paviljons; attēlā pa labi — ča-chana Uzbekijas PSR paviljons.

A. Lobova un TASS-foto

Raiņa piemiņas dienām tuvojoties

1954. un 1955. gads ir īsti LPSR Tautas dzejnieka J. Raiņa piemiņas gadi: 1954. gada 12. septembrī palet 25 gadi no Raiņa nāves dienas un 1955. gada 11. septembrī pāles 90 gadu kopš viņa dzimšanas. Septembra 11. un 12. datumā jau ir pārvērtušies par tradicionāliem Raiņa piemiņas dienām, kad skolās, kultūras nami, klubos, bibliotēkās, zinātnes un mākslas iestādēs organizē sarīkojumus par lielo tautas dzejnieku. Sogad ar nākamgad vien jānotiek vēl kuplākā apjomā. Droši vien, tagad visas Dzimtenes malās sarīkos piemiņas sarīkojumus. Izglītības un Kultūras ministrijām ar savu iniciatīvu jāgādā, lai skolās un izglītības iestādēs piemiņas akti notiktu organizētā veidā. Bez speciāliem sarīkojumiem skolas un iestādes var organizēt ekskursijas uz Raiņa dzimtajām piemiņas vietām un uz Raiņa vārdā nosauktā valsts literatūras muzeja izstādēm.

Plašu izstādi, kur skatītāju izvadā pa visu dzejnieka dzīvi un viņa daiļradi, apmeklētāji var skatīt Rīgā, Pionieru laukumā 3, bet Majoros, Aleksandra ielā 7, var pabūt Raiņa dēdēja dzīves vietā un biogrāfiskajā izstādē. Citās pilsētās un biogrāfiskajās muzeja ceļojošā izstādē par Raiņa. Valsts izdevniecība izdos speciālu rakstu krājumu par Raiņa.

Vērā ņemams sarīkojums solās būt LPSR Zinātņu akadēmijas Valodas un literatūras institūta ar citu organizāciju piedalīšanās rīkoto plaša diskusija par Raiņa literāro mantojumu. Diskusijā aptvers visus Raiņa daiļrades žanrus, Raiņa vārdā nosauktās literatūras muzejs organizē izbraukuma sesijas Ļepājā un Jūrmalā. Muzejs sagatavo Raiņa atstāto vēl neizdoto literāro materiālu krājumu, kam jāiznāk uz dzejnieka 90. dzimšanas dienu.

Padomju laikā Raiņa darbu sabiedriskā nozīme aug augumā un viņa popularitāte izplatās visā Padomju Savienībā. Nesen Ļeņingradā iznāca Raiņa kopoto dzejas darbu krājums. Izdoti arī pie mums Raiņa dzejoļu krājumi krievu valodā. Galvenā kārtā pēc krievu valodā izdotajiem darbiem citu brālīgu republiku tautas sniedz Raiņa sacerējumu tulkojumus savā valodā.

Sevišķi populāra ir kļuvusi Raiņa luga «Pūt, vējņi!», kuru uzskāda izrādīt krievu valodā Maskavā un Gorkļā un ukraiņu valodā Lvovā un tagad ar lieliem panākumiem izrāda visā Padomju Savienībā.

Atzīmējamas arī mūsu Dailes teātra priekš dāzeļiem gadiem sniegtas «Uguns un nakts» un «Pūt, vējņi!» izrādes Maskavā.

Raiņa rakstus kārto un pēta, par tiem raksta disertācijas, publicē apceres. Varam būt parliecināti, ka līdz ar dzejnieka mantojuma dziļāku apgušanu Raiņa darbu loma vēl arvien pieaug. Tomēr pašreiz vēl par maz izrāda Raiņa darbus teātros un par maz izdod Raiņa rakstus. Mūsu teātri nedroši ķeras pie Raiņa darbu uzvešanas.

Raiņa Kopotos rakstus Latvijas Valsts izdevniecība izdeva 14 sējumos. Izdoti arī «Pūt, vējņi!», «Uguns un nakts», «Ave, sol» u. c. darbi krievu un latviešu valodā. Bet tie jau sen izpirkti, kas rāda, ka tos izdod pārāk mazos mērocos. No Kopoto rakstu izdevuma jau sen trūkst pirmā sējuma. Tas būtu jāatjauno, vai vismaz izdodami atsevišķos izdevumos tur atrodamie dzejas darbi. Arī citi Raiņa darbi

turpmāk izdodami masveidīgi, tāpat kā centrālās valsts izdevniecības izdod krievu klasiku un arī mūsu un citu padomju tautu rakstnieku darbus.

Par maz un pārāk gausti rodas glezniecības un skulptūras darbi par Raiņa un viņa sacerējumiem. Tam būtu plevēršama Padomju mākslinieku savienības un Mākslas akadēmijas uzmanība. Valsts Operas un baleta teātri ar lieliem panākumiem izrādīja baletu, kas veidots uz Raiņa tekstā pamata. Val tas nelielcina, ka šai virzienā jāstrādā tālāk?

Un kad būs jaunas operas ar Raiņa tekstiem? Visnepieciešamāk mums vajadzīgas jaunas padomju operas ar tagadnes saturu, bet nav jāizmirst arī klasika. Raiņa dramās ir kā radītas operas libretiem: «Uguns un nakts», «Indulis un Arja», «Iļja Muromietis», «Pūt, vējņi!», «Zelta zirgs», — tā ir vesela virkne lugu ar pietieciņu vielu operām, tāpat kā tas ir bijis lielajā krievu literatūrā un muzikā ar Puškina, Ļermontova u. c. darbiem.

Komponistiem vēl arvien vajadzētu komponēt dziesmas ar Raiņa tekstiem. Varētu rasties lieli muzikāli masu koru uzvedumi, oratorijas, kantātes.

Mums ir mākslas filma par Raiņa dzīvi. Cerams, šīs filmas izrādes atjaunos arī tagad, lielā dzejnieka piemiņas dienās. Bet pavisam alimstis, ka arhīvos stāv dokumentāla filma (apm. 20 atsevišķas īstī-lmas), kur Raiņa nofilmēts viņa dzīves dažādos gadījumos. Šī filma būtu redīgējama un sagatavojama izrādēm.

Mēs lasām laikrakstos, ka padomju zemes dažādās vietās ceļ pieminekļus lie-

Nākamie mechanizatori

Rīgas mākslas un dokumentālo filmu studija izlaidusi kinotēlojumu par jaunajiem lauksaimniecības mechanizatoriem.

Priekļu lauksaimniecības mechanizācijas skolā, kur sagatavo traktoristus un mašīnistus, ieradies lauku pastnieks Viļis Ozoliņš, kolchoza zirgkopi Jānis Orlovskis, Varakļānu vidusskolas absolvents Antopina Māliņa, Ventspils maizes kombināta strādnieks Jānis Putāns un daudzi citi. Jaungulbenes lauksaimniecības mechanizācijas skolā sagatavo kombainierus un mechanikus.

Sinis mācību iestādēs, kuras lauksaimniecībā jau devušas vairāk nekā divus tūkstošus speciālistu, audzēkņu rīcībā ir pati jaunākā mūsu zemes lauksaimniecības tehnika, pieredzes bagāti pasniedzēji. Nākamos mechanizatorus gaida goda pilns un atbildīgs darbs republikas kolchozos, padomju saimniecībās un MTS.

Kinotēlojumā parādītas jauno mechanizatoru mācības, darbs un sadzīve. Tēlojuma autors M. Frumins, operators M. Posejskis.

Tikšanās ar G. Aleksandrovu

Latvijas PSR Kultūras ministrijā notika sastāšanās ar izcilo padomju kinematogrāfijas darbinieku režisoru G. Aleksandrovu.

Daudzu populāru padomju filmu autors, vairāku starptautisko kinofestivālu dalībnieks b. Aleksandrovs pastāstīja par to lielo autoritāti, kādā ir padomju kinomākslas progresīvā sabiedrībā visā pasaulē. Vienkārši ļaudis kapitalistiskajā pasaulē alkst zināt taisnību par padomju tautas dzīvi. Aizrobožu valstu darbaļaudim padomju filmas ir spilgti un neatvietojami šīs talenības avots. Mūsu filmas apgāž un atmokošas bezkaunīgos melus un provokatoriskos izdomājumus par Padomju Savienību, ko izplata imperialistiskā prese un radio.

Pēdējā kinofestivālā Francijā, Kannas pilsētā, lielās sekmes bija padomju filmai «Marinas liktenis». Ar premiju atzīmēta filma, ko uzveduši padomju un alpaļu kinodarbīnieki par Albānijas dīzeņu karavadoņi Skanderbegu.

Sapulcējoties ar lielu interesi noklausījās G. Aleksandrova stāstu par tikšanās ar Carļu Caplinu.

Atbildot uz jautājumiem, b. Aleksandrovs pastāstīja par saviem radošajiem nodomiem, par to, kā kopā ar grupu rakstnieku viņš strādā pie jaunās kinokomedijas.

Kinožurnāla «Padomju Latvija» 31. numurs

Uz republikas ekraniem izlaists jauns kinožurnāls «Padomju Latvija». Kinožurnāla operatori uzņēmuši ražas novākšanu Elejas rajona kolchozā «Zelta druva».

Rīgas elektropiederumu rūpnīcas kolektīvs izpildījis Varšavas zinātnes un kultūras pils celtnieku pasūtījumu. Uz Varšavu nosūtīti jaunākās konstrukcijas elektroapgaismošanas piederumi.

Jaunais kinoplayers L. Dovgviļo uzņēmis interesantas ainas par Ļepājas pilsētas jaunajiem iestādēm.

Žurnālā parādītas sporta biedrības «Vārpa» sacensības Valmierā. Žurnāla režisors ir Stalīna premijas laureāts G. Sujatins.

A. Arbuzova drama pa radio

LPSR Radioinformācijas Galvenā pārvalde sagatavojusi A. Arbuzova dramās «Klejojošu gadu» radiouzdevumu. Radijuma piedalās LPSR Nopelniem bagātē skatuves mākslinieki, Stalīna premijas laureāti: M. Klečneca, L. Freimane, E. Zile, jaunie aktieri V. Artmane, E. Dūda, H. Ļepiņš, J. Kubilis u. c. Lugas pirmā pārraide notiek šodien plkst. 15.

liem literatūras un mākslas darbiniekiem. Mūsu ievērojamajam revolucionārajam dzejniekam ir kapa piemineklis (tēlnieka K. Zemegadas veidojums). Raiņa muzejs 1949. gadā uzcēla tēlnieka L. Grabinska veidotu nelielu piemiņas zīmi — Raiņa bisti Raiņa vasaarīcas muzeja dārzā Majoros. Muzejs no 1946. līdz 1949. gadam uzstādījis arī 10 piemiņas plāksnes dažādās Raiņa dzīves vietās, Jelgavas Raiņa parkā uzstādīta K. Zemegadas veidota Raiņa biste un Kemeross uzstādīts skulpturāls darbs ar J. Raiņa un M. Gorkļa tēliem V. Albergu un O. Kalēja veidojumā. Val ar to pietiek? Domāju — nel! Pirms vairākiem gadiem tika sarīkots Raiņa piemiņkapa metu konkurss. Dažas metus godalgoja, bet atzina, ka tie vēl pārstrādājami vai nemamī par pamatu turpmākiem projektiem. Meklēja vietu, kur Rīgā būtu celams šis piemineklis. Bet tad viss apklusā.

1955. gads būs ne vien Raiņa 90. dzimšanas dienas, bet arī 1905. gada revolūcijas piemiņas gads. Raiņa ir 190

Vērtīgs guvums

Izveidojis inženiera Alekseja Markova tēlu. Vīpa raksturs attīstās pamazām, skatīties acu priekšā. Izrādes sākumā mēs varam pateikt par šo mazrunīgo, savā čaulā ielēgušos cilvēku, bet viņa ar savām jūtām un uzskatiem Petrovas atklāj vienmuļi pēc otras savas rakstura īpašības, pie tam pielietodams pavismā maz ārējo izteiksmes līdzekļu, vienmēr palikdams savos žestos un runas veidā atturīgs un vienkāršs. Tieši ar šo vienkāršību un atturību viņš atklājas skatītājam kā nopietns un virsīgais cilvēks un kļūst tam simpātisks.

Aktrise Kondratjeva, kas tēlo Markovu sievu Katju, dzīvi un ietuvīgi, ļoti sīktā pārdomātā darbību secībā parāda Katjas pretnējīgu jūtu lekšējas cīņas procesu. Labi atstāstas un interesanti parādītas ir aktrises daudzveidīgās attiecības pret dažādiem cilvēkiem. Katjas neviltotais sirsnīgums un atklātība pret tēvocu Nikolaju, viņas garīgā vientuļums un lieka cilvēka sajūta pret savu vīru, Katjas sievīšķīgā prieks par vīpal vēlīto Andreju, uzmanību izpaužams katrā I. Kondratjevas solī.

Krāšņu un sulīgu, aizrautīga dzīves cēlāja, godīga padomju cilvēka, sirsnīga drauga, bet personīgā dzīvē vientuļa, taču ne dzīves prieku un humoru zaudējušā cilvēka tēlu izveidojis Nopelniem bagātais aktieris A. Kuzņecovs. Aprīņojamā vienkārs un patiesais ir šī aktiera runas veids un prasme novērtēt savu partneri. Šādos brīžos aktiera domu aktivizāte ir tik asa, ka liekas – aktiera acis varām lasīt neizrunātus vārdus un jau pēc akata vien varām saprast tievoča Nikolaja spriedumu par savu sarunu biedru un visu tālāko rīcību. Viss A. Kuzņecova izturēšanās veids Nikolaja Goluba lomā ir dziļi parhietnoss un paties, šādi ar katrām šo tēlu pēc izrādes vēl ilgi neaizmirst.

Grūts un sarežģīts uzdevums ir aktierim L. Sestakam, kas tēlo Andreju Vaganovu. Patiesi un dziļi iemēļies, viņš spēj atklāt tālās īpašības, kas nav pārdomju cilvēka cēlības. Aktieris šo grūto uzdevumu godam veic. Neuzbāgri un mazpazīstamais aktieris lepazīstina skatītāju ar sev piemēroto sauro egoismu, uzpūšību, ieteipību. Andreja mīlestība uz Katju, kaut arī nelaimīga un īsta, nerada sev līdzdabību, bet gan nosodījumu, jo Andrejs par to cinās ar negodīgiem līdzekļiem, pat tad, kad Katja jūtas pret viņu jau atsūlās. Aktieris savā izietikmes veidā ir temperamentīgs un aktīvs, tomēr vārdu vērtējis, lai uzmanībā pret seviem partneriem viņš būtu nosvērtāks un mierīgāks, citādi vienā otru gadījumā pazūd labi izdomātas un atrastās nianse dialogā, piemēram, tū cēlēja dānosa ar tēvocī Nikolaju tū ātri atraujas no sava partnera, ka nedod vairs pamatotu iemeslu tālākiem uzbrukumiem. Taču tie ir sīkumi, kas tēlo konkrēto iespaidu nemazina.

Ar smalku humoru, nebadīdams atklāt tālu simpiloniskās īpašības, izveidojusi savu lomu aktrise A. Triško, ko redzam izrādē kā kaimiņpieni Mariju Petrovnu.

Nedalītu publikas piekrišanu ar savu vienkāršo un patieso spēli autors sniegtajai pateicīgajai vielai (notikums, kāda darbojas korespondents, iekaro visu simpātijas) guva aktrise G. Ancics nelaielajā, bet solīgajā korespondenta lomā.

Arī aktieri L. Lastovska āreā un V. Verspiņš izsūtīti jomas saviem darbam vēltiņūši valadzīgo rūpību un uzmanību, tādēļ ar savu spēli labi iekļaujas visā izrādes ansambli.

Lepīngradas Valsts teātra sniegtā izrāde «Kādas mīlestības stāsts» ir vērtīgs guvums Rīgas teātra un dramaturģijas cēlīnīlēm.

savienības pādomes sesija

starpautiskās sadarbības paplašināšanu. Visai svarīgi, ka diskusija piedalīdies arī tādus studentu organizāciju pārstāvjus, kuras neietilpst Starptautiskajā studentu savienībā, kā arī vairāku starptautisku studentu apvienību, piemēram, Starptautiskās universitāšu studentu palīdzības organizācijas, Ebreju studentu starptautiskās savienības un citu organizāciju pārstāvjus.

Starptautiskās studentu savienības padomes sesija apspriedis savienības praktiskās darbības programmu 1954. — 1955. gadam.

ona sienu ved dārzā, dzīva kustība. Daļa
bišu dodas laukā — pēc lenesuma, citas,
apputējušas ar ziedputekšņiem, atgriežas

ZURNALISTA
PIEZIMES

Ir arī citāda veida brīnumi. Baltkrievu
PSR paviljons. Diorama: drūms, ci-
nams, melns, brūns, dzeltens, balt-

ģimē, grīsi un krūmītiem klāts purvs
 ālūmā šai purva nabadzīga sādžina, līd
 kural var aizkļūt tikal pa kokiem izkātu
 spers pār purvu. Spers kāju sānis — pa
 zudisti, noslikti . . .

Bet kas tad tas? Mūsu acu priekšā š
 bēdīga alnava izzūd, iznācām izgalis
 domāmā, un tāja pašā vietā lauzt cits aln
 purva vietā — bezgalīgi labības lauki
 vārpai, nabadzīgs sādžina
 vietā — labi iekārtots kolchoza ciemat

... Plevolgas paviljons. Pie tā arēlīm
stienām nemitīgi šalc ūdens kaskades, kas
apspoko puseļķeļa atēlolo Lielo Volgu
Centraļajā zālē — milzīgs Stalņgradas
hidromerģa makets ar dambi, slūžām
elektrostaļļas aku, strāvas līnļām, bāķām
un Stalņgradas jūras neapņeramo pla-

... Cukurbiešu paviljons. Malējā zālē
grīda apmeklētāju sēd un uzmanīti klā

skaidri, bet pats viņš nav redzams. Tas ir tāds kāds, kas
balds tāds ļoti ļoti pazīstams... Tas taču
R. Levitans, Nu, šis «brīnum» nav liels —
ierakstītais magnētiskā lentā un tagad
tas ir tāpat. Interesants katr šis cits: Levit
tāla bāls stāsta par kukurbietes saknes
mūžbūvi, stāsta par sarežģītiem fizikāli k
mūzikliem procesiem, kas notiek augā, un
stāsta par šādu laika lielu stenda, kas atgādā
krāsainu tērpu, viss, par ko runā, uz
sakstītiem tiek valdīts. Redzams, ka
stāsts, te nodelzē bīetes lapas, kā plūst pa
audzējam barojās sulas, kā kukurbiete

Pa paviljona «Kartupeļi un dārzeņi»
plašajām zālēm iet neliela grupina Pavil.

priebēstis ar cukuru. Noklausījusies tik
 dzīvi ilustrētu lekciju, apmeklētāji gri-
 pateikties par to, bet... nav kam! Visu
 to dara automatizēta aparatura, bez cik-
 vēku līdzdalības. Kurš katrs apmeklētājs
 var pienākt pie stenda, pagriezt ieslē-
 dzēju, un mechanisms sāks darboties.

Mēs nosaucām tikai daļu «brīnumu», ar
 kuriem izstāde nārpina. Visi tie kalpo ka-

4. Vienkāršā cūkkope

4. Vienkāršā cūkkope

Mazā, kalēja sieviete baltā uzvarcī
pasmaida — viņa jau pieradusi pie šīs
neticības. Mierīga, paklausī baltā viņa pa-
skaidro: «Nav nekā neticama — trīs me-
teļi un viss...» Blakus sēdēju māte
«Lūpauses» — tā arī 1952. gadā trīs me-
teļos atnesa 47 sīvēnus. Pašreiz mēs cen-
samies, lai katra sīvēnu māte divos gados
dotu piecus metienus... Un panāksim!

— Un kas jūs būtu? Zootehniķe? —
atskan negaidīts jautājums.

— Nē...

— Vai fermas pārzīne?

— Nē, es esmu cūkkope...
— Vienkārša cūkkope?

— Vienkārša cūkkope no Cēsu rajona
kolchoza "Sarkanais Oktobris".

Apmeklētājs palet sānis, redzams, ne

sevišķi ticot sievietes vārdiem. Bet pēc dažām stundām tas satiekas ar viņu ple-

strūklakas «Akmens zieds» — cūkkope
nāde, izgatēdi, mēitai — skatīt...

tikai vakar atlidojusi no Latvijas. Cuk-

koše nometusi balto uzsvārci, un uz tās
svārku atloka mirdz mazs karodziņš.

— Nu, tā jau arī ir! Sacījāt «vienkārsa

cūkkope!»! Bet kā tad nu ir Istenībā?! —
pārmetoši lesaucas neticīgais apmeklētājs.

— Nu, un Isten! Bă tă ar! Ir.

— Bet jūs taču esat Augstākās Pado-
mes deputāte!

— Tas man netraucē būt vienkāršai

cukkopei, — atbild Milda Fridrichsone.

A. Vitols

A. Vitols

K A U J A P A R R Ī G U

S. g. 24. augustā palet 25 gad. kopš gājis bojā Jānis Fabriciuss — izcilais latviešu revolucionārs komunistis, pilsoņu kara varonis, tālrunīgais Sarkanās Armijas komandieris. Atzīmējot šo gadadienu, Latvijas Valsts izdevniecība laiž klajā N. Kondratjeva biogrāfisko aprakstu «Jānis Fabriciuss». Krievu valodā grāmata iznāks šajās dienās, bet latviešu valodā — tuvākajā laikā. Sniedzam fragmentu no N. Kondratjeva grāmatas.

Pirms kaujas pie Siguldas Fabriciuss apmeklēja visus pulkus. Komandējošā savstāva apspriedē viņš pavēlēja nolāst katras rotas, baterijas un eskadrona terindas priekšā Latvijas strādnieku, bezzemnieku un zaldātu Padomju Valdības Manifestu. 1918. gada 29. decembrī sarkanie pulki veselu diennakti bez partraukuma uzbruka

Cīņas biedri — strēlnieku korpusa komandieris Jānis Fabriciuss un jātnieku korpusa komandieris Grigorij Kotovskis. Uzņēmums izdarīts 1925. gada pavasarī.

stipri nocietinātajām Siguldas augstienēm. Virsība, bezgalība un uzticība padomju valstī atnesa latviešu strēlniekiem jaunu uzvaru. Vācu «dzēlzs» divīzija un landesvera bandas atkāpās uz Inčukalna pozīcijām. Tās bija augstieņu grēda, kuru iemēšana dotu iespēju pārvaldīt visu apvidu. Šī grēda bija pārvērtusi spēcīgas aizsardzības mezglus. Vācieši jau 1917. gada rudenī pa visu aizsardzības līniju te bija uzstādījuši betonu un dzēlzs bruņu «cepurus», neseģus dzīlas tranšējas ar dzelzstiepiem aizsprostiem, izcirtuši kokus un krūmus.

Vēl atzīmējam Siguldas pievārtē, Fabriciuss, ņemdamis vērā pulku nelielo skaitlisko sastāvu, lūdz no VII armijas pavēlnieka un Galvenā Virspavēlnieka steldzīgi papildināt 2. latviešu brigādi un pastiprināt to ar artilērijas daļām. Drīz pēc tam tika saņemta telegrama, ka Pleskavas vidējām kauļas iecirkņiem piešķirtas divas triscilvēku lielgabalu baterijas. Pavēlams tika eisi vīgieļi lielgabali, bet Inčukalna augstienēs stāvu artilērijas pulki. Pret katru latviešu strēlnieku vīp-pus spriegutons stenas stāvēja pa piec-padsmit ienaidnieka karavīru. Un tomēr Inčukalna bija jāņem. Šī aizsardzības rajona krišana būš signāls, lai Rīgas strādnieki sāktu sacelšanos.

Fabriciuss aizbrauca uz Cēsiem pie Latvijas Padomju Valdības Priekšsēdētāja Stučkas, lai kopīgi apspriestu radušos stāvokli.

1. Lielākais «Mūsu Tautība» (Latvijas S-D komunistu) Centrālās Komitejas (organs), 4. num., 1919. g. 12. l.

vokli. Nolēma mobilizēt un nosūtīt uz pulkiem visus komunistus. Uzrakstīja sarkanajiem strēlniekiem speciālu Jaungada aicinājumu, kas beidzās ar vārdiem: «Latviešu strēlnieki... Jūs brālī un tēvi, jūs masas un mēģenā jūsu pārkāšanu, lai smiegtu jūsu bruņotro roku un kopīgiem spēkiem padzitu angļiem un frančiem pārdevušos bagātiekus... Pagaidi valdības locekļus... Biedri, vēl viena cīņe, un jūsu Sarkanie karogi leņpi un uzvaroši plan-dīs atbrīvotās Rīgas ielas. Un dar-ba Latvija būs arī atbrīvota, un Sarkanais karogs kļūs par Latvijas karogu.»

Fabriciuss sarunu ar Stučku pār-trauca telefona zvans. Zvanīja 2. latviešu brigādes komandieris. Viņš paziņoja, ka pretinieks ar koncen-trētu artilērijas un ložmetēju ugu-ni atsisis trīs frontālos triecienus. Visu latviešu strēlnieku vārdā bri-gādes komandieris lūdz Fabriciuss uzņemties šīs operācijas vadīšanu. «Komandieris, kas zaudējis ti-cību panākumiem, nevar gūt uzvaru kaujā,» nolēma Fabriciuss un atbū-dēja:

— Braucu pie jums. Sapulciniet komandierus un visus komunistus.

Kara komisars Fabriciuss auto-mobilā devās atpakaļ uz Inčukalu.

Brigādes štābā viņu jau gaidīja. Brigādes komandieris, ziņodams par stāvokli, uzsvēra, ka ierindā vairs ir tikai 850 aktīvu durķu.

— Tas ir milzu spēks, — asi pārtrauca Fabriciuss. — Katrs latviešu strēlnieks ir duča vācu algoto zaldātu vērtis. Tātad mums ir vairāk nekā desmit tūkstoši cīnītāji.

Fabriciuss iepazīstināja sapulcē-jušos ar laikraksta «Pravda» ievē-du «Gaisma no austrumiem», pa-stāstīja par zaldātu sacelšanos Rīgā.

Zaldāti bija atteikušies iet karot pret saviem brālēm — sarkanajiem latviešu strēlniekiem. Kazarmas, kurās bija noturpinājušies sacelšanās, apšaudīja Daugava iebraucējie angļu kreiseri. Baidīdams, ka cietīs pilsētas iedzīvotāji, zaldāti padevās.

— Rīga okupanti apšāvu mūsu tēvus, — Fabriciuss satrauktā balsī dedzīgi stāstīja komandieriem, kas vērīgi viņa klausīja. — Mūs gaida mīļa Rīga. Parit mums jā-būt tur.

Brigādes komandieris un štāba priekš-nieks nespātnē saskatījis un tikko spēja slēpt ironisku smīnu.

— Jūs rīkojaties pēc šablona, — bargi noteica Fabriciuss, raudzīdamies brigādes komandieri. — Jūs sūtījāt pulkus frontālos triecienos, neuzskatīdami par vajadzīgu rēķināties ar apvidu un pretinieka spē-kiem. Klausieties manu plānu. Divas ro-tas, ņemiet vērā, tikai divas ar komu-nistiem papildinātas rotas, apiet Inčukalna pozīcijas no flangiem un sāk graut ienai-dniekus un alzmuguri. Un tad, kad ienaidnieks jau sāks bailēs drebēt, mēs laidīsim kaujā savus galvenos spēkus šau-rā frontes sektorā. Triecieni ievadīsim ar spēcīgu artilērijas un ložmetēju ugu-ni.

Izraudzījis pastiprinātajām rotām ko-mandierus komunistus un norādījis viņiem flangu triecienus rajonus, Fabriciuss tei-ca:

— Vairāk rūpējieties par karavīru.

Pārbaudiet apavus, ieročus un munīciju. Pabarojiet strēlniekus labi krietni un no-tekli ļaujiet stundas trīs četras atpū-sies...

Apspriedi slēgdams, Fabriciuss ar pati-

ku vēroja, ka visi komandieri kļuvuši mūdrāki, ļautrāki, ieguvuši pārliecību par panākumiem kaujā...

... 31. decembrī tieši pulksten 24 lēbā un kreisajā flangā iesākas spēcīga šau-tepu un ložmetēju uguns. Un tūlīt, pat klausot Fabriciusa pavēlei, sāka šaut pie pirmajām pozīcijām plevitkie lielgabali. Tiešā tēmējuma tie izlauza dzelzstiepu žogus ejas kājniekiem, sagrāva jau agrāk izlauktas un piešaudītās ienaidnieka lož-metēju ligzdas.

Pievakarē sācies putenis nerimās ne mirkli. Ass vējš pūta mugurā, steldzina-dams karavīrus. Koku šalkoņa apslāpēja ložu svilpienus. Latviešu strēlnieki strau-ja triecienā leļauzās tranšējās, kad vācu vī-rinieki savās blindažās pacēla glāzes un u-sauca Jaungada tostus.

Negaidītie ložmetēju tārkski alzmugurē un precizā uguns no frontes apmulsināja zaldātus, kas sargāja Inčukalna nocietinā-to rajonu. Panikas pārņemti, vācieši un baltgvardi sāka atkāpties Rīgas virzienā.

... Uz rita pusī vācu «dzēlzs» divīzijas komandieris laida kaujā rezerves. Pret uz-brūkošajiem latviešu strēlniekiem devās bruņuvilcieni. Alz tā izvērstās ķēdēs uz-bruka kājnieki.

Bruņuvilcenis atklāja spēcīgu ugu-ni. Strēlnieku priekšā viens pēc otra sāka slieties augsti zemes un dūmu stabi. Sar-kanarmiešu ķēde nogūlās un sāka ierak-ties. Ienaidnieku bruņuvilcieni virzījās tai virsū. Un tieši šajā kritiskajā mirklī ber-za birzi nogranda lielgabala šāviens. Si-gais šāviņš ietriecās bruņuvilciena durvis un norāva tās. Otrā sadrāgāja vienu no lielgabaliem.

Bruņuvilcenis tagad vērsa visu savu ugu-ni uz birzi. Tā ietinās blīvā dūmu un sniega mākonī. «Pagalam mūsu artilēri-ja» — nodomāja strēlnieki. Bet tad birzi atskanēja jauns šāviens. Pie pašas loko-motīvas pacēlās augsts uguns stabs. Kad iz-klida dūmi, visi strēlnieki sāka saukt — urā! Bruņuvilcenis kā negribēdams rāpās atpakaļ. Bet birzi garš, pļēcīgs tēmējais nosauca viņus un atkal pieplaka pie panoramas. Tagad šaut uz bruņuvilcenu vairs nebija nozīmes, un viņš ietrieca šā-vīgu uzbrūkošo vācu ķēdē.

Ievainotais lielgabala komandieris pie-rāpās tuvāk un uzsauca:

— No kāda tu pulka? Nāc uz manu ap-kaļpi!

Tēmējais, acīs šķelmīgi piemledzis, at-teica:

— Pateicos par godu. Kā redzams, tu no jaunajiem. Būsim pazīstami. Esmu Fabriciuss.

— Tad, lūk, kāds tu esi, biedri Fabri-ciuss! — iesaucās lielgabala komandieris. — Labākā tēmētāja man gan laikam ne-atrast...

— Atradīsim, — atteica Fabriciuss un devās pie strēlniekiem. Plēnā tuvāk, no-komandēja:

— Zaļvēn... Tēmet jostas vietā...

Strēlnieki pacēla šautenes. Norībēja zāļve, un vācu ķēdē, kā neredzamai sienai uzgrūdušies, apstājās. Jauna zāļve pasvie-da uzbrūcēju atpakaļ.

— Uz priekšu! Uz Rīgu! — iesaucās Fabriciuss, strēlnieki uztvēra saucienu:

— Uz Rīgu!

Ienaidnieks bēga, atstādamis kauļas lū-ka ap 2000 kritušo un ievainoto zaldātu un vīrsnieku. Apmēram 1000 vācu zaldā-tu padevās gūstā.

... Kamēr latviešu strēlnieki grāva baltgvardu un okupantu bandas pie Inč-ukalna, sacēlās Rīgas strādnieki. Komunis-ti vadītās nodaļas iemēma pastu, kara ko-misariātu, Daugavas tiltus. Sīva kauja iedegās pie stacijas. Pusmitis kauļnieku vairākas stundas no vietas atstāta nīkus ienaidnieka uzbrukumus. Pret vakaru sa-cēlās strādnieku rindas bija kļuvušas ļoti retas. Jau beidzās patronas, kad pie Gaisa tilta parādījās jātnieki, kurus Fab-riciuss bija izsūtījis palīgā sacelšanās da-lībniekiem. Strādnieki sagādāja kauļas biedrus ar pērkondmošu urā un kopā ar viņiem aiztrieca baltgvardus pāri Daug-ava...

Jaunas Čehoslovākijas kinofilmas

Čehoslovākijā top vairākas jaunas filmas.

Režisors Otakars Vavra ņem krā-saino vēsturisku filmu «Jans Hus». Tur-pinās darbs pie vēsturiskās filmas «Sum-purpi» pēc čehu klasika Aloiza Iraseka tā pašā nosaukuma romāna, kurā stāstīts par Rietumčehijas zemnieku sacelšanos XVII gadsimta beigās.

Arī režisori Karels Steklis un Vaclavs Krška ņem jaunas filmas. Režisors Karels Steklis par filmas sižetu izvēlējies I. Tila lugu «Strakonice dūdinieks».

Režisors Krška beidz filmu «Sudraba vējš» pēc Tautas mākslas darbinieka Františka Štāla tā pašā nosaukuma ro-māna. Vienaļukus Krška sācis ņemt krāsaino filmu «No manas dzīves», kas veltīta lielā čehu komponista Bedřicha Smetanas dzīvei un daiļradei.

Sogad izlaidīs arī vairākas kino-komedijas.

Slovākijas kinodarbinieki ņem filmu «Koka sādza» pēc Valsts premijas lau-reata Františka Gačko romāna par Slo-vākijas lauku dzīvi pēckara laikā. Šis fil-mas režisors ir jaunais kinodarbinieks Andrejs Letrichs.

ŠONEDĒĻ

Leņģingradas Padomes vārdā nosauktā Leņģingradas Valsts teātra viesizrādes.

Valsts Muzikālās komedijas teātra telpās:

Sodien plkst. 12 — «Nenosauco-t uz vārdus», plkst. 20 — «Eiropas hronika», 23. augustā — «Kādas mīlestības stāsts», 24. augustā — «Don-Karloss», 25. augustā — «Le-lu nams» (Nora), 26. un 27. augustā — «Kādas mīlestības stāsts», 28. augustā — «Nenosauco-t uz vārdus».

Izrāžu sākums plkst. 20.

Agabala vīrsnieku nama telpās:

Sodien — «Kādas mīlestības stāsts», 28. augustā — «Don-Kar-loss», Izrāžu sākums plkst. 20.

Akademiskā Valsts Dramas teātra telpās:

23. augustā plkst. 20 — «Eiropas hronika».

23. augustā plkst. 22.30 — LPSR Mākslas darbinieku nama tikšanās ar PSRS Tau-tas mākslinieku, Staļina premijas laureatu S. Ļemeševu un Leņģingradas Mazā teātra solisti V. Kudrjavevu, LPSR Tautas mākslinieces V. Krampes ievad-vārdi, lēlūgumi saņemami Mākslas darbinieku nama.

26. augustā — Latvijas Padomju māksli-nieku savienības lietiskās mākslas sekcijas un rūpniecībā strādājošo dekoratīvi lietiskās mākslas mākslinieku kopēja sanāksme. Dienas kārtībā jautājums par gatavošanos Bal-tijas republiku dekoratīvi lietiskās mākslas konferencijai. Sākums plkst. 19.

Revolūcijas muzeja izsludinātajam gleznu metu konkursam darbi jānodod Mākslinieku savienībā 28. augustā, līdz plkst. 18.

Fejletons

Biedrs Cinitis

Ar biedru Ciniti mēs esam veci paziņas. Kopā gājām ganos. Sēdējām uz viena sola pa-matskolā. Arī gimnazijā visu laiku mācīja-mies vienā klasē. Vienā barā staigājām uz kīnišiem un ļaļmalbēm.

Lasiām vienas un tās pašas grāmatas. Kāda toreiz bija kārtība skolā, pagastā, visā valstī — paši ziniet, vismaz tie, kas šodien vecāki par divdesmit gadiem. Visi saucās kungi, bet par cilvēku uzskatīja tikai to, kam bija nauda, ienesīgs ipašums vai labi atalgots amats. Pārējie — nožēlojami zema-kās kārtas pārstāvi, uz kuriem pat skatīties neerti. Ciešami tikai tāpēc, ka bez viņiem diemžēl nevar iztikt, jo: kas tad strādās?

Ar vārdu sākot — sliktā kārtība.

Vienreiz — neizkā tas gadījās — nokļu-vām sabiedrībā, kur uzstājās nepazīstams cilvēks un sauca viņu par biedriem. Un mēs — es un Kārlis Cinitis — tāpat kā tie pazemotie Gorkija pasākā, sajūtam, ka tie ir jaunas, skaistas nākotnes vēsts, ka šis vārds aicināts «apvienot visu pasauli, pacelt visus tās laudis brīvības augstumos un sa-saišīt tos jaunām saimēm, ciešām savstarpē-ja cieņas saimēm».

Pēc tam nepazīstamais cilvēks stāstīja par jaunu iekārtu zemeslodes vienā sestajā daļā un deva mums lasīt grāmatas, kurās tēlotie ļaudis tā ari uzrunāja viens otru:

— Biedri!

Ar kādu savilgojumu un pacilitābu mēs visi sveicām šīs iekārtas nodibināšanos ari pie mums Latvijā!

— Brīvība, biedri! — tā Kārlis Cinitis uz-stājās vienā no to dienu neskaitāmajiem mitingiem.

Mēs kopā strādājām, kopā evakuējāmies, kad sākas karš; kopā ieradāmies Gorocho-vecas nometnē, bet vēlāk — pie Narofomi-nskas, pie Tuganovas, pie Nasvas ne reiz vien gadījās sēdēt vienā ierakumā, gulēt vi-nā zemīnā, ēst no viena katliņa.

Pēc kara mūsu ceļi izšķīrās: es atgriez-ot savā vecajā darbā, Kārlis Cinitis dabūja jau-nu amatu citā pilsētā.

— Neaizmirsīsim viens otru? — es jau-tāju.

— Kā to var aizmirst, biedri? — viņš at-bīdēja.

Pagāja gadi.

Un, lūk, sastapies ar viņu kādā sanāk-smē, es izbrīnījot un nenotīcēju pats savām acīm: viņš pagāja man garām, it kā nemaz nepazītu.

«Vārbūt ka nepamanīja?» — es nodomā-ju un apjautājos cietim, kuri viņu ari pazina no agrākiem laikiem:

— Kā tagad Kārlis Cinitis, ko? A?

— Biedrs Cinitis? O, viņš tagad, brālīt, ir liels vīrs! — Nezin! Pabēdzis kaut kādus tur kursus un iecelts par Starprajuņu ie-krausšanas un izkrausšanas kantora priekš-nieku. Tā ka nenāc ne tuvu. Viņš tagad tikai ar augstākstāvošiem sarunājas kā ar cilvēkiem.

— Nu, to jūs mēģiniet iestāstīt kādam ci-tam, — es atbildēju. — Es viņu pārkā labi pazīstu: vienmēr bija ļoti vienkāršs, cilvē-cisks, biedrīks.

Un nolēmu, ka nākošajā pārtraukumā pie-ļešu klāt, sīrnīgi paspēdīšu roku, apsvēk-šu ar panākumiem. Sak: redzi nu ko, kā ir, Kārlī, tu tagad augstu stāvi, to jau no tevis varēja sagaidīt, bet nedomā, ka ari es savā ziņā būtu mīcījis uz vietas. Mums, brālīt, ari ir šādi tādi sasniegumi, tikai, vot, zini, viens jautājums sakārā ar iekrašanu un izkrašanu: mēs to domājam tā — kā tu domā?

Bet Kārlim Cinitim nebija vaļas un vispār, izrādījās, ka viņš ar tik konkrētām lietām nenodarbojas — priekš tam viņam ir palīgs un vietnieks; viņš pats dod tikai vadošus norādījumus. Nemaz nepaskatījies vīrs, ar to laikam gribēdams uzsvert savu pārākumu, viņš nevēģīgi pastiepa roku (šoreiz citādi ne-varēja) un, ātri atrāvis to atpakaļ, aizgāja.

Es noskatījos viņam pakaļ un man kļuva skumji. Ne jau nu tikai par to, ka viņš vairs negribēja pazīt mani. Dievs ar viņu! — kā saka. Skumji tāpēc, ka es skaidri stādījos priekšā, cik augstprātīgi viņš palet garām vispār visiem «mazākiem» ļaudīm, viņu dar-bam, viņu vajadzībām.

Un man gribējas skaļi iesaukties:

— Biedri!

Starp citu, viņš arī vēl lēto šo vārdu un pat diezgan bieži. Arī minētāja sanāksmē, uztāstīdies debātēs, viņš tā arī iesāka savu plašo runu:

— Biedri! Apstājos, kad, neraugoties uz to, ka...

Un tā tālāk, un tā tālāk.

Bet īstenībā — kā to rādīja viņa izturēša-nās — viņam šis cildenais vārds kļuvis tuk-ša skapa, fraze, kas neuzliek nekādus pienā-kumus. Parasts iesprausts vārds, kurš pie tam pat neizsaka «runātāja attieksmi pret teikuma izteikto domu», — kā sacīta gram-matikā.

Ejot no sanāksmes, mēs, Kārla Ciniša bi-jušie paziņas, spriedām:

— No kurienes viņam šī augstprātība bū-tu radusies?

— Ej tu sažini, no kurienes! Izgājis, tā sakot, no tautas dziļiem, Cinišes, Mācīšes marksismu.

— Ja nu patiešām tas būtu kāds ļoti augsta amats... Teiksim — ministra.

— Nu — ministram arī, brālīt, tagad ne-kļājas piepūsties. Nav tie laiki. Visi — katrs savā vietā — strādājam kopīgu darbu.

— Nekļāvas, bet var saprast: ļoti noslo-gots, nav laika formalitātem.

— Cienība pret cilvēku padomju sabiedri-bā — formalitāte?

— Uzvārds arī tāds nieciņš: Cinitis.

— Vārbūt viņš iedomājies esam tas ci-nītis, kas gāž lielu vezumu?

Nesen sastapu Kārlī Ciniti uz ielas. Ie-raudzīju un tūlīt kaut kā nelabi sametās ap dūšu: viņš taču nekad netaisīja pa ielu ar savām personīgajām kājām.

Pasveicināju.

— O! — viņš iesaucās. — Sveiks, ve-cais! Sen neredzēts. Kā tev labi klājas?

— Tā — nekas, — atbildēju. — Labi. Un kā jums, biedri Ciniti?

— Nu, ko tu tik oficiāli, biedri? Mēs taču veci paziņas: atceries? Kopā ganos un pēc tam — pie Tuganovas. Es to nemūžam neaizmirsīšu. Bet ko mēs te-tā uz ielas — ienāc, apbrūnāsimies.

Ienācu. Aprunājāmies. Atcerējāmies visu no sākuma līdz galam. Starp citu, viņš lū-dza, vai nevarot palīdzēt dabūt viņam kādu darbu. Arī to Starprajuņu iekrausšanas un izkrausšanas kantora priekšnieka amatu esot ienācis kaut kāds pārpārtums.

Nu ko — vajadzēs palīdzēt. Tikai nēma-z nav tik slikti cilvēks. Tikai viņa nelaime; tiklīdz drusku pakāpijs uz augšu, ātri sāk rēķināt galva.

Bet tas, kā zināms, ir bistami. Var no-krist.

Tā šoreiz iznācā arī ar Kārlī Ciniti.

J. Laganovskis

Daži vārdi par architektūras mazajām formām

Gādība par padomju cilvēku labklājību ir visu Komunistiskās partijas un Padomju valdības pasākumu pamatā. Ievērojama vieta to kopumā ierādīta dzīvojamu namu, kultūras un sadzīves iestāžu celtniecībai. Sakārā ar to lielu nozīmi iegūt dzīvojamu un sabied-risko ēku iekšējā un ārējā apdare un izdai-ļošana, aizmirstu vai gandrīz aizmirstu mā-kas rūpniecības nozaru atdzīvināšanu, jau-nu, progresīvu lietiskās mākslas veidu rādī-šanu un ieviešanu praksē. Šajā darbā va-dosā loma ir arhitektiem un māksliniekiem.

Sen pagājuši tie laiki, kad varēja nē-kināties ar patērētāja gaumi un uzspiest viņam zemas kvalitātes darbus tikai tāpēc, ka trūka labāku, vai arī, gluži otrādi, izpildot buržuāzijas sociālos pasūtījumus, izplatīt tir-gu un mēģināšanu gaimei piemērotu sa-līkanu greznbū.

Padomju cilvēkam ir izveidojusies smalka mākslinieciskā gaume un izjūta. To izkopt palīdzējuši daudzveidīgie un dažādie tautas daiļrades paraugi, kuros atspoguļojas tautas dvēseles daļiņas.

Bet mākslinieciskā gaume, tāpat kā muzi-kālā dzirdē, jāattīsta diendienā, šim nolūkam izmantojot arī mūsu mākslas rūpniecības un lietiskās mākslas labākos paraugus.

Celot unikālas ēkas un celtnes, tajās iz-manto visu labāko, kas ir mūsu zemē. Šo ēku un celtnu iekšējā un ārējā apdare pie-alcina labākos architektus, māksliniekus un apdares meistarus. Turpretim parastās dzī-vojamā nama vai kultūras un sadzīves iestādes ēkas ārējā un iekšējā apdare un izdaiļošana pie mums reizēm pievērš maz uzmanības. Bet šādu ēku mūsu pilsētās, strādnieku ciematos un kolchozos katru gadu uzcel simtiem un tūkstošiem. Nepavisam nav atstāts par normālu arī stāvoklī šādu ēku remonta laukā — izbalsināšana, krāsošana utt.

Remontu darbos diezgan plaši darbojas bezbaltīgi «hāluristi» šā vārda ļau-nākajā nozīmē. Lielum lielo tiesu tie ir neapdāvināti un neizglītoti, bet veik-li un manīgi ļaudis, ierāvēji, kam

ARCH. J. MINUCHINS

nav nekādas jēgas par krāsu ziedu, par krāsu un togu izvēli un par faktori-em, kas to ietekmē. Nemaz jau nerunāji par darba tehnisko kvalitāti, viņi kultivē sliktu gaumi, uzmaigju izskaistināšanu, ru-pju, pārspīlēti svinīgu greznbū un banalitāti, pseidotautiskas bildītes, bezveidīgus orna-mentus, izrotājumus u. c.

Ne teiktā jāsecina, ka vajadzīgi ne tikai lieli valsts uzņēmumi jaunu ēku un celtnu ārējā un iekšējā apdare, bet tādi uzņē-mumi, valsts vai kooperatīvie, nepieciešami arī remontu un apdares darbiem.

So darbu apmaksa jānosaka minimālos ietvaros un visiem pieņemamā līmenī. Pārdo-šana pastāvīgi jābūt plaši izvēlē tapetēm, linkrustam, linolejam, gipsa un alabastra skulpturālām veidojumiem, otām un krāsām. Krišs, kaļķi, lime, gatavā tepe jau vairs nelīmēti remontdarbus, taču krāsu kombi-nāciju, iekšējās apdares paraugu albumi, tra-fareti un šabloni vēl visai reti parādās pār-došanā.

Runājot par ēku un celtnu ārējo un iekš-ējo apdari, m